

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ОСВІТА У ХХІ СТОЛІТТІ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Випуск 2

*Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
“Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті:
соціалізація та соціальна адаптація особистості”,
м. Київ, МАУП, 14 травня 2010 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2011

Редакційна колегія:

Подолька А. М., д-р юрид. наук — головний редактор

Туриніна О. Л., канд. психол. наук, проф. — відповідальний редактор

Видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”

Освіта у ХХІ столітті: шляхи розвитку / МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім О-72 “Персонал”, 2010 —

Вип. 2 : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: соціалізація та соціальна адаптація особистості”, м. Київ, МАУП, 14 трав. 2010 р. / редкол. : А. М. Подолька (голов. ред.), О. Л. Туриніна (відп. ред.). — 2011. — 208 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику подано статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ ст.: соціалізація та соціальна адаптація особистості”, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — розвитку освіти в Україні. Статті охоплюють широкий діапазон наукових досліджень українських учених.

Для науковців, освітян, державних службовців, політиків, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком української освіти.

ББК 74.04(4УКР)я43

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2011
- © ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2011

ЗМІСТ

К. В. Корсак

*Альтруїзм — найвища цінність освіти
і виховання у XXI столітті.....* 5

М. П. Лукашевич

*Соціологія соціальної роботи:
дослідницькі можливості проблем
соціалізації людей з особливими
потребами.....* 11

Ю. М. Сафонов

*Стандартизація освіти як складова
інноваційно-прогресивного впливу
на підготовку студентів фахових
спеціальностей.....* 16

М. І. Рудакевич

*Шляхи та умови розвитку творчого
мислення студентів вищого
навчального закладу.....* 18

К. І. Приходченко

*Шляхи та умови розвитку професійних
якостей педагога.....* 20

Л. Б. Шостак

*Бізнес-освіта в Україні: проблеми
і перспективи розвитку.....* 24

Н. М. Чернуха

*На шляху до толерантності
та взаєморозуміння як пріоритетних
складових соціальної самореалізації
сучасної молоді.....* 30

О. В. Баєва

*Система вищої освіти в США:
державно-громадські засади
управління.....* 34

П. Валла, В. В. Мироненко,

І. Г. Саєвич

Евтифроніка та її завдання..... 39

О. М. Рудакевич

*Студентські дебати як ефективний
засіб формування політичної
культури молоді.....* 43

В. П. Савельєв

*Кризові явища в системі вищої освіти
України та деякі шляхи їх подолання.....* 45

Ф. М. Медвідь

*Сучасний український виховний ідеал
в умовах необхідності зміцнення
національної єдності.....* 51

І. М. Найдьонов

*Інтерактивне навчання в системі
підготовки менеджера освітніх
організацій.....* 56

Т. І. Науменко

*Використання комп'ютера
в дошкільному закладі в період
адаптації дітей раннього віку.....* 61

Л. І. Романовська

*Соціальна робота в Україні в контексті
системного підходу.....* 66

В. В. Шконда

*Синергетика в образовательной
деятельности.....* 72

В. В. Токар

*Ціннісні пріоритети освіти в контексті
посткризової мобілізаційно-інноваційної
моделі співрозвитку України.....* 74

Л. О. Згала-Лозинська

*Особливості активізації процесу
навчання студентів із застосуванням
інтернет-технологій.....* 78

В. А. Гапоненко

*Напрями підвищення рівня викладання
політичної науки в Україні.....* 82

В. М. Колтаков

*Проблема поняттєво-категоріального
апарату в педагогіці розвитку.....* 87

С. В. Капранов

*К вопросу мониторинга здоровья студентов
и ученической молодежи в современных
социокультурных условиях Украины.....* 96

ЦІННІСНІ ПРІОРИТЕТИ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ПОСТКРИЗОВОЇ МОБІЛІЗАЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ СПІВРОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Освіта у XXI столітті: шляхи розвитку, вип. 2, 2011, 74–77

Сучасна світова фінансово-економічна криза актуалізувала проблеми вибору подальшого вектора розвитку країн периферії та напівпериферії (до яких належить Україна). В українських умовах наслідки фінансово-економічних негараздів помножуються на хронічні демографічну, соціально-економічну та світоглядну кризи, що сукупно створює умови, наближені до національної катастрофи.

Класичні економічні теорії та “Вашингтонський консенсус” довели свою неспроможність вирішити концептуальне завдання трансформації аутсайдерів у світові соціально-економічні лідери. Як ефективну альтернативу доцільно розглянути національні мобілізаційні моделі розвитку. На зразок доказів ефективності застосування мобілізаційних моделей наводиться широке коло успішних прикладів: індустріально-мобілізаційна модель Ф. Ліста (Німеччина у XVIII ст.); мобілізаційна модель О. Бісмарка (Німеччина у XIX ст.); “Новий курс” Т. Рузвельта (США); мобілізаційна модель економічної модернізації Ш. де Голля (Франція); німецька повоєнна мобілізаційна модель експортної експансії Л. Ерхарда; японська повоєнна інноваційна модель; китайська мобілізаційна модель індустріального прориву; окремі дослідники додають

до цього переліку Індію на сучасному етапі розвитку. Усі перераховані ефективні мобілізаційні моделі базувалися на активному використанні людського капіталу: населення зазначених країн брало на себе всі витрати (матеріальні, фізичні, ментальні), які були пов’язані з трансформаційним періодом. Мобілізаційна модель у своїй основі спирається на потужний ціннісний потенціал, який, у свою чергу, залежить від ефективності національної системи освіти.

Сучасні трактування мобілізаційної моделі розвитку характеризуються своєю різноманітністю та широким діапазоном підходів, виокремлюючи три основні параметри: 1) культурні цінності, які формують політичні завдання (наприклад, прискорення темпів економічного зростання); 2) владу, якою володіють структури (уряд, партії, соціальні об’єднання всередині країни й іноземні інститути, які впливають на процеси в країні); 3) поведінку політиків та рядових членів суспільства (Ч. Ендрейн запропонував таку класифікацію існуючих соціально-економічних систем: народна (племінна), бюрократична, узгоджувальна, мобілізаційна) [4, 19, 20].

На думку Ч. Ендрейна, мобілізаційна система функціонує відповідно до особливих фундаментальних принципів, політичних стилів і методів здійснення

соціально-економічних перетворень. У мобілізаційних системах не розподілені матеріальні інтереси — ведення війни, індустріалізація нації, електрифікація інфраструктури, удосконалення системи охорони здоров'я — та ідеологічні цінності; таким “світським” завданням надається характер “святості” [4, 21], тобто формується ставлення до будь-яких соціально-економічних змін як до важливої частини перебудови національної структури в цілому.

Важливою передумовою успішності мобілізаційного розвитку національних економік стає здатність запровадити заходи, спрямовані на поєднання ентузіазму з особистою зацікавленістю, господарським розрахунком, тобто позитивний потенціал полягає в активному узгодженні матеріальної основи життєдіяльності та духовності, яка в умовах глобалізму відіграє важливу роль внутрішнього стабілізатора, посилює національний імунітет проти псевдоцінностей “дикого” капіталізму.

У деяких аспектах підходи Б. Гаврилишина наближаються до визнання ефективності мобілізаційного розвитку національних економік, про це свідчить теоретичне поєднання ціннісних настанов з соціально-економічним розвитком окремих націй-держав, їх політико-економічною структурою. Соціальна життєздатність суспільства вимагає певної відповідності між прагненнями-сподіваннями і досягненнями-здійсненнями, між мрією і реальністю, усвідомленням своїх прав і їх реалізацією [1, 12]. Особливе занепокоєння викликають задекларовані можливості у країнах з перехідною економікою і реальна здатність втілити їх у життя переважною більшістю населення. Пропаганда успішного “західного, елітарного” життя у засобах масової інформації формує в суспільстві потреби, які об'єктивно не можуть бути задоволені продуктивними силами нації при існуючій системі розподілу і перерозподілу доходів, у тому числі за

допомогою неформальних інститутів, не зовсім прозорих схем і значного відчуження населення від задекларованої національної стратегії розвитку, яка фактично не виконується.

Популяризація ідеї всездозволеності та гедонізму, яка підкріплюється фактами повсякденного життя, свавілля найбільш успішної меншості, нехтування національними інтересами є особливо небезпечними за відсутності чітко сформульованих стратегій досягнення високого рівня добробуту пересічного громадянина, який більш-менш чітко виконує встановлені правила і процедури, підпорядковується формальним інститутам. Відсутність сприятливого співвідношення між прагненнями і можливостями їх реалізації створює песимістичні настрої, пригнічує позитивну творчу енергію суспільства.

Найбільш сприятливими для ефективного розвитку нації є групово-кооперативні цінності, які визнають особу частинкою всесвіту і суспільного ладу, тобто кожен покликаний відігравати власну роль у ньому, добровільно підпорядковувати себе вищим цілям, виконувати свої обов'язки і реалізовувати своє призначення шляхом кооперативної взаємодії з іншими [1, 15]. Егалітарно-колективістські цінності характеризуються величезною мобілізуючою силою [1, 122], проте вони не достатньо враховують схильність людини до конкуренції, яка надає системі більшої гнучкості та можливості пристосовуватися до викликів зовнішнього середовища.

Крайнощі індивідуалістсько-конкуренційних цінностей не прийнятні в світі, де скорочуються простори і вичерпуються ресурси, де існують складні взаємозалежності в суспільствах та між ними. Повністю колективістський спосіб існування недостатньо віддзеркалює істинну природу людини, притаманні їй інстинктивні схильності. Неминучими і вірогідними здаються поширення та утвердження групово-ко-

оперативних цінностей, які дають змогу людині пристосовуватись до співвітчизників, зберігаючи індивідуальність, підпорядковувати себе певним спільним цілям і вищим пріоритетам, не вдаючись до фізичного примусу, регламентованих законодавчих правил, громіздкого благогодійного бюрократичного апарату [1, 178, 179]. Поступова тенденція до просування групово-кооперативних цінностей спостерігається у країнах-лідерах, тоді як у решті світу продовжується нищівна критика традиційних для них інститутів та ціннісних установок і пропаганда індивідуалістсько-конкурентних принципів, які є руйнівними в умовах глобалізму.

За визначенням енциклопедичного словника, мобілізація (франц. *mobilisation*, від лат. *mobilis* — рухомий) — приведення кого-небудь або чого-небудь в активний стан; зосередження сил та засобів для досягнення якої-небудь мети [3, 461].

В організаційному контексті поняття мобілізації означає [2, 2, 3]: 1) "заклик до групи з приводу спільної справи"; 2) "об'єднання всієї енергії для здійснення якоїсь справи". Мобілізація — феномен колективний: працівник, який сконцентрований на здійсненні своїх індивідуальних обов'язків, не є мобілізованим співробітником. Навпаки, якщо енергія більшості співробітників сконцентрована на здійсненні колективних завдань, тоді можна казати, що кожний із них є мобілізованим, оскільки він докладає всю свою енергію для спільних цілей. Бути мобілізованим означає також сприяти тому, щоб й інші співробітники були успішними, сприяти поліпшенню соціального клімату й підняттю командного духу, збільшенню внеску кожного в колективний успіх [2, 3].

Мобілізація будується на добровільному прийнятті співробітниками не прописаних у контрактах типів поведінки, функціями яких є допомога іншим у підвищенні результативності і в поліпшенні соціального клімату, сприяння

добробуту інших та подовженню життєдіяльності організації. Основою зазначених трансформацій виступають п'ять поведінкових параметрів [2, 3]: 1) альтруїзм; 2) професійна свідомість; 3) спортивний дух; 4) чемність; 5) громадянська добропорядність.

В успішних компаніях спостерігаються вісім соціальних поведінкових типів [2, 4]: 1) допомога іншим (намагання допомогти колегам стати більш результативними у виконанні своїх обов'язків; передавання співробітникам своїх знань і досвіду); 2) міжособистісна фасилітація (вияв уваги, підбадьорювання, підтримка інших, зміцнення командного духу, вирішення конфліктів); 3) координування з іншими (попереднє обговорення з колегами своїх дій, турбота про їх наслідки, координування дій з колегами); 4) спортивний дух (прийняття існуючих обмежень, правил, процедур; сконцентрованість на позитивних моментах, а не на труднощах, солідарність з приводу прийнятих рішень); 5) безперервне вдосконалення (внесення конструктивних рішень, пропозицій і запровадження змін, розвиток компетенцій); 6) участь у внутрішньому суспільному житті (участь у зібраннях, соціальних заходах, залучення до акцій соціального характеру); 7) організаційна лояльність (намагання захистити організацію, коли її критикують; допомога в пошуку кадрів поза організацією; просування продукції та послуг організації); 8) орієнтація на клієнта (бездоганність, люб'язність і чемність відносно клієнтів, поліпшення якості послуг).

Подібні тенденції спостерігаються на рівні національних утворень, коли критична маса громадян відчуває свою причетність до результатів соціально-економічної діяльності держави в цілому, бере активну участь у здійсненні перетворень на локальному, регіональному й національному рівнях. Специфіка мобілізаційного розвитку полягає в його позаекономічній інституційній основі;

економічні механізми є лише інструментами та важелями, які можуть допомогти скоординувати зусилля та сконцентрувати наявні ресурси на пріоритетних напрямках.

Таким чином, в Україні спостерігається необхідність на рівні освітніх закладів запровадити такі концептуальні ціннісні засади навчання:

- 1) збільшити в навчальному процесі частку методик, які спрямовані на групові та колективні проекти;
- 2) розширити практику працевлаштування не окремих успішних студентів, а ефективних команд, на основі проведення конкурсів проектів;
- 3) стимулювати участь студентів у розробці та наповненні курсів дисциплін.

Завдяки запропонованим заходам можна буде поступово здійснити перехід від надмірно індивідуалістських ціннісних установок сучасної молоді до

посилення кооперативістських тенденцій і схильності до компромісів, що є основою здійснення трансформацій на національному рівні.

Література

1. *Гаврилишин Б.* Дороговкази в майбутнє / Пер. з англ. — К.: Наук. думка, 1990. — 208 с.
2. *Карпетян Т.* Концепция мобилизации // Мобилизация персонала. — 2008. — № 11. — С. 2–6.
3. *Новый* иллюстрированный энциклопедический словарь / Ред. кол.: В. И. Бородулин, А. П. Горкин, А. А. Гусев, Н. М. Ланда и др. — М.: БРЭ, 1998. — 912 с.
4. *Эндрейн Ч. Ф.* Сравнительный анализ политических систем. Эффективность осуществления политического курса и социальные преобразования / Пер. с англ. — М.: Изд. дом “ИНФРА-М”, Изд. “Весь мир”, 2000. — 320 с.

Досліджуються напрями оптимізації ціннісних пріоритетів освіти в контексті подолання наслідків сучасної світової фінансової кризи та формування конкурентоспроможної соціально-економічної моделі співрозвитку України.

Исследуются направления оптимизации ценностных приоритетов образования в контексте преодоления последствий современного мирового финансового кризиса и формирования конкурентоспособной социально-экономической модели совместного развития Украины.

The thesis researches the directions of optimization of values' priorities of the education in the context of overcoming the consequences of the modern global financial crisis and forming of the Ukrainian competitive socioeconomic co-development model.